

УДК 159.964.21

СОЦІОКУЛЬТУРНА ВЗАЄМОДІЯ ПОКОЛІНЬ: ДИНАМІЧНЕ ПОЛЕ КУЛЬТУРНОЇ ПАМ'ЯТІ

Довгань Н. О.

кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник лабораторії політико-правових відносин,
Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, вул.
Андріївська, 15, 04070, Україна, тел.: +38 (096)-54-654-09, e-mail: 151Indovgan@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6150-5211>

SOCIAL-CULTURAL INTERACTIONS OF GENERATIONS: THE DYNAMIC FIELD OF CULTURAL MEMORY

Dovgan` N.

PhD in Psychological Sciences, Senior Researcher of the Laboratory of Psychology of Political and Legal
Relations, The Institute of Social and Political Psychology of the National Academy of Educational Sciences of
Ukraine, Kyiv, st. Andriyivska 15, 04070, Ukraine, tel.: +38 (096)-54-654-09, e-mail: 151Indovgan@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6150-5211>

Анотація. У статті представлено структуру простору поколінь, яку складають динамічні поля співіснування: смислових одиниць, що продукують покоління; поколінних еспектацій як соціальних очікувань; поколінних зв'язків і капіталів/ресурсів; культурної пам'яті як основи конструювання соціокультурної взаємодії, яка пов'язує покоління у конструкції наскрізного поколінного ланцюгу. Обґрунтовано актуальність аналізу динамічного поля культурної пам'яті поколінь. Аналізується інтенціонально-смілова взаємодія культур, що представляє уявлення поколінь про життєву реальність минулого і настановлення майбутнього, загальний спосіб світосприймання. Означено, що для артикуляції психологічної основи конструювання соціокультурної взаємодії поколінь необхідно розкриття питань (1) особливостей формування смислів, їх трансляції та збереження; (2) культурних засобів вираження смислів; (3) локальних і глобальних смислів поколінь-сучасників. Запропоновано використовувати смисли, побудовані поколіннями в якості змістовних одиниць культури, а утворені на запиту часу культурні тексти представляти продуктами соціокультурного досвіду. Обґрунтовується думка, що у напрацюваннях покоління зберігає культурні артефакти минулого й артикулює "власні" коди культури (уявлення про світ). При цьому, декодування (усвідомлення контекстуальних уявлень) і акультурація (обмін культурними смислами) забезпечують збереження утворених текстів у пам'яті поколінь необмежений час. Спираючись на те, що у вибудовуванні культурних текстів автор – актор використовує утворену систему знань, правил, норм (культурний код), а у декодуванні актор – реципієнт може читати тексти як з позиції "свого" часу, так і з позиції умовно наближених до часу автора, наголошується, що культурний код текстів поколінь реалізує смислову функцію культури. Пропонується розводити культурні коди поколінь-сучасників і коди, отримані у культурну спадщину. Обґрунтовується трактування пам'яті поколінь засобом актуалізації смислів у поколінному часопросторі. Зазначається необхідність урахування у дослідженні процесів організації і збереження поколінного досвіду, утворення поколінних смислів. Наголошується на тому, що у соціокультурній взаємодії покоління відображують утворені патерни, культурні коди, артефакти, знаки та значення вибудованого смислового простору.

Ключові слова: покоління; соціокультурна взаємодія; смисли; тексти поколінь; культурний код; пам'ять.

Формул: 0, рис.: 0, табл.: 0, бібл: 16

Abstract. The article substantiates the importance of the analysis of the dynamic field of cultural coexistence. The intentional-semantic interaction of cultures is analyzed; this interaction reveals generations' ideas about the past life reality and the settings for the future, the general way of world perception. In order to describe the psychology of social-cultural interactions of generations, we should answer the questions about (1) the peculiarities of meaning formation, transmission and preservation; (2) cultural tools for meaning expression; (3) local and global meanings that are characteristic for several contemporary generations. We have proposed to use the meanings constructed by generations as meaningful units of culture, and to understand the cultural texts, developed because of requests of the time, as products of social-cultural experience. We have substantiated the concept that a generation's achievements are preserved in the form of cultural artefacts of the past; the generation present "own" codes of culture (ideas about the world) with these artefacts. At the same time, decoding (understanding of contextual ideas) and acculturation (exchanges with cultural meanings) ensure the preservation of the formed texts in generations' memory for a long time.

Basing on the fact that an actor-author uses the formed system of knowledge, rules, norms (a cultural code) to develop cultural texts, and an actor-recipient, due to decoding, can read texts both from the position of "his/her" time and from the position that is enough close to the author's time, we have emphasized that a cultural code, existing in a generation's texts, implements the semantic function of culture. The cultural codes of contemporary generations and the codes inherited from the cultural heritage should be differentiated. The memory of generations is a tool to actualize meanings in the generational space-time, which is also substantiated. The generational research should take into account the organization and preservation of generational experience, the formation of generational meanings. We emphasize that the social-cultural interactions of generations reflect the formed patterns, cultural codes, artefacts, signs and meanings of a built semantic space.

Keywords: generation; social-cultural interaction; meanings; generations' texts; cultural code; memory.

Formulas: 0, *fig.:* 0, *tabl.:* 0, *bibl.:* 16

Постановка проблеми. У вибудовуванні методологічних основ соціально-психологічної концепції соціокультурної взаємодії поколінь було визначено за доцільне розкрити структуру *соціально-психологічного простору* поколінь – середовища, утвореного акторами, об'єкти і явища якого виконують СК функції, відповідно, історично прийнятих і актуальних соціальних норм, правил і стандартів. Ураховуючи те, що простір є фрагментом соціальної реальності, в якому, у результаті мережевої акультурації, вибудовується у соціальних процесах культурна матриця поколінної ментальності, було *припущено*, що його структуру складають *підпростори* – *соціальні динамічні поля співіснування поколінь*, які існують за історично-актуальними соціокультурними вимірами, представляють відображення "отриманого у спадок" досвіду, реалій і можливих соціальних перспектив. *Динамічні поля* у переплетенні культур поколінь проявляють себе у способах інтерпретації реальності та у формуванні конфігурацій психологічних проявів (настановлень, уявлень, цілей, інтенцій, ідеології, диспозицій, практик тощо) як продуктів суспільних впливів, історичних ситуацій, культурних вимірів.

Такий ракурс аналізу дав змогу об'єднати соціально-психологічні особливості акторів у єдину структуру суспільства. Стосовно того, що динамічні поля поколінь не існують окремо, їх вбудовування в наскрізний ланцюг поколінь було означено як залежне від актуальних фігуративних форм взаємодій, які впливають і, одночасно, стають результатом функціонування підпросторів.

А саме *полів*: по-перше, смислових одиниць, що продукують покоління; по-друге, поколінних еспектацій як соціальних очікувань; по-третє, поколінних зв'язків і капіталів / ресурсів; по-четверте, культурної пам'яті як основи конструювання соціокультурної взаємодії, яка пов'язує покоління у конструкції наскрізного поколінного ланцюгу.

Конструювання *динамічного поля* культурної пам'яті поколінь (*мережи когорт* людей, що мають єдиний соціокультурний досвід, об'єднаних роками народження й історичним контекстом становлення) здійснювалося за результатами аналізу інтенціонально-смислової взаємодії *культур поколінь*. Ідеться про те, що вони знаходять прояв у загальноприйнятих формах поведінки, сприйманні дійсності, у поєднанні раціонально-життєвого й інтуїтивно-особистісного, індивідуального і загальнопоколінного, свідомого та несвідомого. Це культури, які представляють запис уявлень про життєву реальність минулого і настановлення для майбутнього, загальний спосіб світосприймання мереж.

У дослідженні *культура поколінь* була представлена у формі ретранслятора не тільки контекстуально-характерних практик, а й спрямувань світогляду акторів; у якості соціально-психологічної парадигми накоплення, наслідування, збереження традицій; означена формуючим впливом на види і форми фігуративних зв'язків контекстуально вибудованих картин світу акторів [1; 2].

Необхідно вказати, що *культуру* поколінь, при врахуванні соціокультурної мінливості, було прийнято такою, що вибудовується на основоположних

контекстуально дієвих константах соціокультурного стилю акторів. А поєднання змінного соціально-історичного й, умовно, незмінного культурно-основоположного у процесах реконструкції культурних смислів минулого і конструюванні смислів майбутнього було прийнято передумовами утворення новітніх форм відносин, буття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Спроби визначення природи відповідності смислів культур поколінь предметам, явищам у науковій площині були розглянуті, переважно, з ракурсу мовної презентації істини у процесах побудови й означення (Ф. Ніцше, Л. Вітгенштейн та ін.), функціонування у знаковій формі (О. Шпенглер, А. Тойнбі, П. Сорокін, Б. Маліновський, А. Редкліфф-Браун, Р. Мертон, А. Маслоу та ін.), розуміння / інтерпретації (В. Дільтей, П. Рікер, П. Стросон, Д. Уїсдом) [3], у конструюванні ментальної структури взаємодій, розкритті ролі смислових моделей реальності у спілкуванні (П. Бергер, Г. Гарфінкель, І. Гофман, Т. Лукман та ін.). Смисли, виражені в текстах, були означені такими, що представляють нескінченний інформаційний потік подій, фактів, властивостей реальності (Ед. Гуссерль, Е. Левінас, М. Мерло-Понті), в якому реалізується задача осягнення варіативності культур різних агрегованих суб'єктів [4]. Таке загальнонаукове бачення результувало продукти взаємодії людей, виражені мовою культури, *змістом того чи того культурного явища*.

Відповідно, якщо культурні смисли, апріорі, могли бути означені як такі, що формуються поколіннями для артикуляції психологічної основи конструювання соціокультурної взаємодії поколінь, **метою статті** стало вирішення таких питань:

1. представлення особливостей формування смислів, їх трансляції і збереження;

2. визначення контекстуально зрозумілих акторам культурних засобів вираження смислів;

3. розведення культурних смислів на контекстуально актуальні (локальні) для поколінь-сучасників і глобальні культурні смисли, дієві у безмежному поколінному ланцюгу.

Виклад основного матеріалу. Отже, якщо, за авторською концепцією поколінь, смисли, побудовані акторами, було визначено за доцільне використовувати як *змістовні одиниці культури*, а утворені на запити часу культурні тексти представляти продуктами соціокультурного досвіду і відображенням реальності динамічних полів, то пошук відповіді на *перше питання* здійснювався у площині процесів смислового поля культури – "контекстуального формування" смислів, їх відтворення і збереження у пам'яті поколінь. Адже смисли у культурних текстах враховувалися змістовністю взаємодії в системах "покоління – покоління" і "покоління – оточуючий світ". У процесі розгортання питання *смислоутворення поколіннями* було використано теоретичні фільтри культурогенезу, запропоновані А. А. Пелипенком, дієві на різних етапах соціально-історичного розвитку [5]:

– Виокремлення функціональних смислових елементів із інформаційного соціокультурного "шуму", тобто означення смислів, які презентують покоління.

– Врахування на локальному і глобальному рівнях особливостей агрегованої психіки поколінь у партиципаційних ситуаціях (співучасті) та означення дієвих новоутворених смислових структур і культурних артефактів.

– Аналіз використовуваних засобів взаємодій на локальних і глобальних рівнях та адаптивність мережі до контекстуальних умов.

За таким поглядом, саме конвертація психологічних програм суспільства через соціокультурні фільтри відкривала інформацію щодо формування феномену – *культурного смислу* – одиниці культурного самоструктурування поколінь. Давала можливість розглянути смисли як *"продукти культури"*, що протягом життя

акторів набувають форм ідеаційних конструктів, пов'язаних з об'єктами реальності. Продукти культури, в яких пам'ять поколінь залишає важливі для неї артефакти минулого й артикулює *коди культури*, тобто "згорнуті" уявлення про реальний світ, знання, правила і норми, відповідні контекстуальному досвіду [2, с. 24-26; 5, с. 297-299; 6, с. 224]. Адже саме залучаючись до досвідів опонентів, покоління отримує можливості "осягнення" інформації культурних текстів минулого / сьогодення. При цьому, *декодування* – усвідомлення контекстуальних уявлень "інших", і *аккультурація* – обмін культурними смислами забезпечують збереження *культурних текстів* у пам'яті поколінь необмежений час.

Саме тому полем реалізації смислів були означені *динамічні поля культури поколінь*, у яких окрема покоління мережа презентує контекстуально утворені смислові коди і, одночасно, руйнує єдність культурних елементів мереж сучасників. Це говорить про те, що нащадки "збирають" за оновленими зразками "свої" смислові "пазли" контекстуального модусу, а знецінені елементи культури "інших" поколінь використовуються сучасниками у нових конфігураціях, відповідно, осучаснених культурних форм і нових смислів. Це говорить про те, що утворення смислів відбувається у локальних мережевих процесах саме як розгортання інтроспективних соціокультурних можливостей поколінь. Але, з часом, агреговані психічні образи втрачають обмеження локального використання, переплітаються з культурними підпросторами старших поколінь і набувають *значення культури історичного часу*, усвідомленої, прийнятої поколіннями-сучасниками.

Щодо особливих психічних утворень (усвідомлених смислів, співвіднесених з подіями минулого та майбутнього), необхідно зазначити, що патерни сприймання світу, отримані від предків, попри всі соціально-історичні пертурбації "первинної" базової культури,

залишаються практично незмінними. Саме ці, отримані (успадковані) й надбані "відгуки" пам'яті, як ретранслятори культурного досвіду минулого, можуть бути означені *культурним кодом поколінь*. Сутність цього не є матеріальною, а саме ідеаційною, і може бути розкрита через культурні конструкти уявлень про реальність, інформаційне наповнення, культурні смисли міфів, ритуалів, символів тощо, які історично фігурують у поколінному ланцюгу.

У відповіді на *друге питання* необхідно зупинитися на формах, зручних для використання, трансляції і збереження *культурних смислів*: (1) *кодуванні*, як перетворенні уявлення про реальний світ у *тексти*, що виконує функцію доведення до сучасників сутності історичного часу; (2) *декодуванні* – інтерпретації текстів, відповідно, вихідних інтенцій. Адже у практиках міжпоколінної взаємодії *тексти* покоління означають контекстуальну реальність смислового поля культури. Але декодування перенесеного досвіду у текст має обов'язковою умовою використання комунікатором і реципієнтом єдиних принципів розкриття змісту, тобто тотожного світосприймання, культурних правил та норм, єдиного історичного досвіду, що в умовах відсутності незмінної системи кодів є неможливим для здійснення і означає додаткові варіації інтерпретацій текстів.

Тобто, у вибудовуванні культурних текстів автор-актор використовує утворену життям систему знань, правил, норм – культурний код, а у декодуванні актор-реципієнт прочитає тексти або з позиції "свого" часу, або з позицій, умовно наближених до часу автора. При цьому, культурний код текстів, як гнучка система осягнення реальності, реалізує смислову функцію культури. По-перше, у соціальних відносинах: налагодженні оновлених форм соціальних зв'язків; наданні можливості реалізації мережевої партиципації (причетності до "інших"); здійсненні смислової ресоціалізації (презентації смислів "іншим"). По-друге, в екзистенційному ракурсі життєвих

переживань, ціннісному навантаженні смислів. І по-третє, в артикуляції смислів як продуктів соціокультурної структури – першоджерел культури поколінь [5, с. 308], де тексти поколінної культури отримують "нове народження" в іншого покоління, відповідно, світогляду і контексту життя, а смислове наслідування стає продуктом пам'яті. Можна зазначити, що, відповідно, історичного контексту культурні тексти набувають в оновленні смислів або, навпаки, їх втрачають, трансформують зміст, переходять у інші системи декодування.

Відповідно до того, що у текстуальних пертурбаціях покоління, як творець та інтерпретатор у декодуванні текстуальних продуктів сучасників, стикається з перешкодами, що стоять на заваді розуміння первинних авторських смислів, були виокремлені фокуси психологічного аналізу. А саме: (1) культурних форм і видів фігуративних взаємодій та (2) соціокультурних стилів середовища, що є нормотворчою системою відліку актуальних у часопросторі інтенцій. Проведене дослідження обґрунтувало розведення культурних кодів поколінь-сучасників і кодів, отриманих у культурну спадщину, традиційну та незмінну, відображену у *поколінній культурній пам'яті*. На підставі цього відповідь на *третє питання* щодо часової функціональності культурних смислів була артикульована у ментальній площині. *Пам'яті* не окремої особистості, а *пам'яті* покоління, що забезпечує трансляцію локального досвіду в глобальний простір за допомогою мови культури і культурних смислів. Услід за J. Assmann M. Halbwachs, P. Nora *культурну пам'ять поколінь* було представлено засобом актуалізації смислів у поколінному часопросторі, у ракурсах довготривалих і, умовно, короткочасних процесів нашарування, організації та збереження поколінного досвіду, трансляції культурної основи й утворення актуальних форм культурних поколінних смислів. Було визначено, що у ситуаціях взаємодій транлюються накопичені смисли (далекого минулого і культурно

актуальні для поколінь-сучасників), відбувається текстуальне *кодування* (уявлень про реальний світ) і *декодування* (введення смислів минулого у "нову" реальність («retrieval»)) культурних проявів [7, с. 21; 8; 9; 10].

Представлений погляд на *динамічне поле* культурного *співіснування* поколінь розширює концепт соціокультурного трактування *акторів*, переносить його з механічного констатуючого переліку соціально значущих фактів у соціально-психологічний аспект – історію поколінь як дієпису досвідів щодо впливів подій минулого, рамок можливого у глобальних взаємодіях, часу функціональних культурних смислів. Тобто, феномен поколінь набуває ще одного ракурсу розкриття – культурної історичної пам'яті як темпорально утворених соціокультурних меж можливого і неможливого у сценаріях міжпоколінних відносин. Відповідно, *культура поколінь* може вважатися актуальною у сьогоденні культурою контекстуально вибудованих смислів – досвідів повсякденного життя. Адже культурний смисл, як зміст людського буття, має в основі кожного культурного феномену смисл, що є доміантним, спрямовує соціокультурні процеси на формування контекстуально обґрунтованих практик і фігурацій у взаємодіях [11]. Саме тому історично актуальна культурна смислова доміанта буде свідчити про світовідношення *акторів*, адекватне контексту становлення. Але зі зниканням носіїв її актуальність буде знижуватися для інших поколінь. Культурний смисл отримуватиме ефект недовомленості – часткового "недорозшифрування" (E. B. Tylor), J. G. Frazer, L. H. Morgan) [11; 12; 13]. Відбуватимуться зміни підходів до розуміння основоположного в інтерпретаціях – трактуваннях – дешифруванні – декодуванні культурних текстів. При цьому, в процесах природного оновлення текстів буде залишатися незмінним базовий конструктор смислів фундаментальних форм культури – міфів, ритуалів тощо. Це дає змогу говорити, з

одного боку, про смислопородження як несвідомі сценарії свідомих дій, оформлені у відносинах, у "живому" наслідуванні, відзеркалюванні. З другого, про конструювання культурних актуальних смислів, що не мають єдиної, універсальної схеми використання, і поколінної інтерпретації, безальтернативного змісту, але таких, що насичують мовне поле смисловими конструкціями, можуть зберігати стабільне прочитування і продовжувати контекстуальні оновлення.

Необхідно зважати на те, що, з одного боку, ментальність локальної і глобальної взаємодії представляє інтенціональні соціокультурні зв'язки, тому культурний код у пам'яті поколінь і впливає на особливості просторово-часового континууму життя; а діапазон модусів реалізації залишається у контурах соціокультурного стилю поколінь в осучаснених формах фігуративних зв'язків. З іншого боку, апріорі, ментальний культурний код означає систему смислів, утворених попередніми поколіннями і прийняту "за замовчуванням" нащадками як таку, яка впливає на регуляцію життєдіяльності соціуму [5; 14].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Враховуючи, що безперервний ланцюг наслідування / передавання ментального культурного коду є процесом, який вибудовується на двох "китах" – (1) актуальних в історичному часі модусах, що діють у спектрах соціальних зв'язків, і (2) умовно стабільних у часі соціокультурних значеннях, було наголошено, що у соціокультурних процесах ментальність поколінь відображує "прийняття патернів",

кодів існування індивідів у суспільстві. Виокремлює явні значення смислового культурного простору, утвореного з неприродних явищ (артефактів), знаків (сприйманих об'єктів) та психічних утворень, що репрезентують смислове наповнення ментальності посередництвом культурних кодів.

За результатами досліджень динамічного поля культурного співіснування поколінь визначено:

По-перше, в історії поколінь епохальні події, що відбуваються протягом життя, є елементами темпоральної конструкції.

По-друге, історія поколінь представляє комплекс фактів, зовнішньо-соціальних впливів, які утворюють коридори можливих, суспільно "дозволених" для акторів суспільних позицій, практик, габітусів.

По-третє, дія історичних поворотів усвідомлюється сучасниками лише з перебігом часу відповідно до їх невід'ємності від суспільних рухів і переживань, наслідків контекстуальних струсів.

За представленою теоретичною інтерпретацією культурної сфери у житті поколінь постала необхідність уточнення у **подальших дослідженнях**:

(1) смислів культурної пам'яті поколінь, що залишаються незмінними (зі змінами історичного контексту);

(2) шляхів декодування смислів поколіннями;

(3) здатності нащадків до дешифрування / реконструкції культурних кодів минулого у випадку "розриву поколінь".

Література:

1. Гуревич А. Я. Проблема ментальностей в современной историографии / А. Я. Гуревич // Всеобщая история: дискуссии, новые подходы. Вып. 1. Москва, 1989.
2. Гуревич П. С. Ментальность. Менталитет / П. С. Гуревич, О. И. Шульман // Культурология. XX в.: энциклопедия. Т. 2. СПб., 1998. С. 24-26.
3. Шейкин А. Г. Смыслы культурные. - [Электронный ресурс]: Энциклопедия культурологии. Культурология. XX век. Энциклопедия. 1998. URL: https://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_culture/653/%D0%A1%D0%9C%D0%AB%D0%A1%D0%9B%D0%AB (дата звернення 29.06.2019)

4. Симбирцева Н. А. Специфика культурологической интерпретации (тексты культуры и читатели). - [Электронный ресурс] : Монография, Екатеринбург, 2017. 273 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/132623383.pdf> (дата звернения 29.06.2019)
5. Пелипенко А. А. Постижение культуры: в 2 ч. Ч. I. Культура и смысл / А. А. Пелипенко. Москва: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2012. 608 с.
6. Сергеев Д. В. Атрибуты и характеристики культурного смысла / Д. В. Сергеев // Ученые записки Забайкальского государственного гуманитарно-педагогического университета им. Н. Г. Чернышевского. Серия «Философия, культурология, социология, социальная работа». 2012. № 4 (45). С. 218 – 226.
7. Ассман Я. Культурная память: Письмо, память о прошлом и политическая идентичность в высоких культурах древности / Я. Ассман. — Пер. с нем. М. М. Сокольской. - Москва: Языки славянской культуры, 2004. - 368 с.
8. Хальбвакс М. Коллективная и историческая память. / М. Хальбвакс. - [Электронный ресурс] : Неприкосновенный запас 2005, 2-3(40-41). URL : <http://magazines.russ.ru/nz/2005/2/ha2.html> (дата звернения 29.06.2019)
9. Нора П. Франция – память / П. Нора, М. Озуф [и др.]. СПб., 1999. 328 с.
10. Ластовский А. Специфика исторической памяти в Беларуси: между советским прошлым и национальной перспективой / А. Ластовский. - [Электронный ресурс] : Вестник общественного мнения: Данные. Анализ. Дискуссии. 2009. № 4. URL : <https://polit.ru/article/2010/07/19/belorus/> (дата звернения 29.06.2019)
11. Каминская Е. А. Культурные смыслы традиционного фольклора / Е. А. Каминская. - URL: <http://docplayer.ru/61925108-Udk-008-e-a-kaminskaya-kulturnye-smysly-tradicionnogo-folklor.html> (дата звернения 29.06.2019)
12. Сергеев Д. В. Становление объектно-предметного поля культурной семантики / Д. В. Сергеев. - URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/stanovlenie-obektno-predmetnogo-polya-kulturnoy-semantiki> (дата звернения 29.06.2019)
13. Тайлор Э. Б. Миф и обряд в первобытной культуре / Э. Б. Тайлор. - [Электронный ресурс] : Популярная историческая библиотека. URL: http://yanko.lib.ru/books/sacra/taylor=mif_i_obryad-a.htm (дата звернения 29.06.2019)
14. Фрэзер Дж. Дж. Золотая ветвь. Исследование магии и религии / Дж. Дж. Фрэзер. - [Электронный ресурс] . — Москва: Политиздат. 1980. 832 с. (Библиотека атеистической литературы.) Перизд.: Москва: 1986. 704 с. URL. : <http://kronk.spb.ru/library/frazer-jg-1980.htm> (дата звернения 29.06.2019)
15. Морган Л. Г. Древнее общество, или Исследование линий человеческого прогресса от дикости через варварство к цивилизации / Л. Г. Морган. - [Электронный ресурс] . — Л.: Издательство института народов Севера ЦИК СССР. 368 (XVI, 352). (1935) URL: <https://arheologija.ru/morgan-drevnee-obshhestvo/> (дата звернения 29.06.2019)
16. Бразговская Е. Е. Языки и коды. Введение в семиотику культуры / Е. Е. Бразговская / Перм. гос. пед. ун-т. – Пермь, 2008. 201 с. С. 48-57.

Reference:

1. Gurevich A. YA. (1989), “The problem of mentalities in modern historiography”, *Vseobshchaya istoriya: diskussii, novyye podkhody*. М.,. Вып. 1.
2. Gurevich P. S. (1998), “Mentality. Mentality”, *Kul'turologiya. XX v.: entsiklopediya*. Т. 2. - СПб., pp. 24-26.
3. Sheykin A. G. (1998) “Cultural meanings”. *Entsiklopediya kul'turologii Kul'turologiya. XX vek. Entsiklopediya*, [Online], available at: https://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_culture/653/%D0%A1%D0%9C%D0%AB%D0%A1%D0%9B%D0%AB (Accessed 29 June 2019).
4. Simbirtseva N. A. (2017) “Specificity of cultural interpretation (cultural texts and readers)”. *Monografiya Yekaterinburg*. Yekaterinburg, Russia [Online], available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/132623383.pdf> (Accessed 29 June 2019).
5. Pelipenko Pelipenko A. A. (2012) “Comprehension of culture: at 2 h. CH. I. Culture and meaning” *Rossiyskaya politicheskaya entsiklopediya (ROSSPEN)*, Moskva, Russia
6. Sergeyev D. V. (2012) “Attributes and characteristics of cultural meaning” *Uchenyye zapiski Zabaykal'skogo gosudarstvennogo humanitarno-pedagogicheskogo universiteta im. N. G. Chernyshevskogo. Seriya «Filosofiya, kul'turologiya, sotsiologiya, sotsial'naya rabota*. № 4 (45). pp. 218 – 226.
7. Assman Y. A. (2004) “Cultural Memory: Writing, Memory of the Past and Political Identity in the High Cultures of Antiquity” *Yazyki slavyanskoy kul'tury*. Moskva, Russia
8. Khal'bvaks M. “Collective and historical memory” *Neprikosnovennyy zapas* 2005, 2-3 (40-41). [Online], available at: <http://magazines.russ.ru/nz/2005/2/ha2.html> (Accessed 29 June 2019).
9. Nora P. (1999) “France - memory”, *Ozuf* [i dr.]. SPb., Russia.
10. Lastovskiy A. (2009) “Specificity of historical memory in Belarus: between the Soviet past and the national perspective”. *Vestnik obshchestvennogo mneniya: Dannyye. Analiz. Diskussii*, № 4. [Online], available at: <https://polit.ru/article/2010/07/19/belorus> (Accessed 29 June 2019).

11. Kaminskaya Ye. A. "Cultural meanings of traditional folklore". [Online], available at: <http://docplayer.ru/61925108-Udk-008-e-a-kaminskaya-kulturnye-smysly-tradicionnogo-folklor.html> (Accessed 29 June 2019).

12. Sergeev D. V. (2009) "Formation of the object-subject field of cultural semantics" *Гуманитарный вектор No 2* [Online], available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/stanovlenie-obektno-predmetnogo-polya-kulturnoy-semantiki> (Accessed 29 June 2019).

13. Taylor E. B. (2000) "Myth and rite in primitive culture" *Populyarnaya istoricheskaya biblioteka*. Smolensk: Rusich, [Online], available at: http://yanko.lib.ru/books/sacra/taylor=mif_i_obryad-a.htm (Accessed 29 June 2019).

14. Frazer, Dzh. (1980) "Golden Branch. Study of magic and religion". *Politizdat. (Biblioteka ateisticheskoy literatury.)* Moskva: M.: 1986. [Online], available at: <http://kronk.spb.ru/library/frazer-jg-1980.htm> (Accessed 29 June 2019).

15. Morgan L. G. (1935) "Ancient society, or Study of the lines of human progress from savagery through barbarism to civilization" *Izdatel'stvo instituta narodov Severa TSIK SSSR. 368 (XVI, 352).*. [Online], available at: <https://arheologija.ru/morgan-drevnee-obshhestvo> (Accessed 29 June 2019).

16. Brazgovskaya Ye. (2008) "Languages and codes. Introduction to the semiotics of culture" *Yazyki i kody. Vvedeniye v semiotiku kul'tury*. Perm'. str 48-57.

Стаття надійшла до редакції 02.07.2019 року